

Frank J. Sheed

Jezus Christus en zijn tijd

2020

Inhoud

Voorwoord	9
1. De ontmoeting met Jezus Christus	15
Deel I: De eerste dertig jaren	21
2. Een schets van het landschap	22
3. Maria wordt zwanger	29
4. Geboren te Betlehem	43
5. Nazaret van Galilea	60
6. Jozef, Maria en Jezus	66
7. Episode in de tempel	75
8. Timmerman in Nazaret	81
9. De zending van Johannes de Doper	96
10. Jezus door Johannes gedoopt	104
11. Gevecht in de woestijn	108
Deel II: Het openbare optreden	121
12. De eerste leerlingen	122
13. Bruiloft te Kana	130
14. Geldwisselaars en Nikodemus	135
15. Judea verlatend voor Galilea	140
16. De prediking in Galilea begint	148
17. Wonderen en exorcisme	157
18. Hij lastert God	173
19. Farizeeën en sadduceeën	183
20. Het roepen van de Twaalf	195
21. De Bergrede	199
22. Drie wonderen	205
23. Reacties in Galilea	210

24. De eerste zending van de Twaalf	219
25. In hoofdzaak over brood	227
26. De Vader en de Zoon	238
27. Buiten Palestina	243
28. Transfiguratie	254
29. Het einde van de prediking in Galilea	261
30. Op het Loofhutenfeest	268
31. De blindgeboren man	274
32. Het vormen van de nieuwe christenen	292
33. De oppositie verhardt zich	300
34. Hoofdzakelijk in Perea	307
35. Terugkeer naar Judea	316
36. Van Efraïm naar Bethanië	321
37. Palmtakken en een vijgenboom	330
38. Farizeeën, sadduceeën en herodianen	335
39. Een hoofdstuk met einden	342
Deel III: Verlossing	349
40. Het Laatste Avondmaal	350
41. Doodstrijd en arrestatie	359
42. Berechting door Pontius Pilatus	367
43. Een priester gekruisigd	372
44. Opstanding en tenhemelopneming	379
45. Aan de rechterhand van God	387

Voorwoord

Dit boek is geen biografie. Er is te veel van het leven van Christus waar voor ons geen helder licht op valt. En de verslagen die we hebben van de twee of drie fel oplichtende jaren zijn geschreven door mannen zonder biografische bedoelingen. Het is ook geen commentaar op de evangeliën, alhoewel dit boek mede gevoed is door het werk van veel deskundigen. Mijn bedoeling met de evangeliën is eerder om het gezicht te tonen dat door alle eeuwen heen naar ons kijkt. Het gaat er voor mij niet om iets te bewijzen, maar om een Persoon te ontmoeten, het kennen van Christus Jezus zoals de ene mens de andere kan kennen. Als christenen houden wij van Hem, proberen zijn wet te onderhouden, beschouwen het als een eer om voor Hem te sterven. Maar hoe goed kennen wij Hem eigenlijk?

De geloofsbelijdenissen hebben slechts de bedoeling om ons een schema te geven van onze verlossing. Ze gaan direct van zijn geboorte naar zijn lijden en dood: “geboren uit de Maagd Maria, die geleden heeft onder Pontius Pilatus”, aldus de geloofsbelijdenis van de apostelen; “en is mens geworden (...) is voor ons gekruisigd onder Pontius Pilatus”, volgens Nicea. Voor velen houdt het hierbij op – een lichtstraal op zijn geboorte, een andere op zijn dood, maar duisternis daartussen in. Er is misschien nog een wonder zichtbaar, enkele parabellen. Maar er is geen diepe en verbonden kennis. We zijn vreemd genoeg niet geïnteresseerd in het leven van Hem die ons leven is.

Misschien overdrijf ik onze algemene onkunde. Ik hoop dat ik dit doe. Hier dan drie snelle vragen. Bij de Gedaanteverandering spraken Mozes en Elia met Christus. Waar ging hun gesprek over? En slechts in een enkel geval is ons verteld dat onze Heer blij was, dat zou toch als een ster voor ons moeten stralen? Is dat voor de meesten van ons ook zo? Als laatste: we horen ongelovigen vragen waarom wij de gruwelijke leer van de hel niet loslaten en terugkeren naar de eenvoudige liefdesleer van Christus in de Bergrede. Toch is het zeldzaam dat een leek dan gewoonweg opmerkt dat onze Heer ons in deze Bergrede vijf afzonderlijke keren waarschuwt voor de hel: nergens zo vaak als hier.

Dit gebrek aan kennis betekent dat we onze Heer niet hebben gevolgd tijdens zijn jaren van onderricht. Als we Hem goed willen leren kennen, dan zijn babytijd en dood niet voldoende. De babytijd niet omdat alle baby's op elkaar lijken. En het lijden is slechts verhelderend in een bijzonder licht. Want op dat moment gaf Hij zichzelf weg als slachtoffer en dit voelt voor ons heel anders. Om dat goed te begrijpen is ook zijn openbare leven

nodig. Dan zien we Hem zoals Hij is wanneer Hij door de straten van Palestina loopt, zijn vrienden ontmoet en zijn vijanden te woord staat. Het verschil wordt duidelijk in het geval van Judas. In Getsemane, toen Judas Hem al kussend verraadde, zei Christus: "Vriend, zijt ge daarvoor hier?" Dat waren geheel andere woorden dan die in Kafarnaüm – "Heb ik niet jullie twaalf uitgekozen, en een ervan is een duivel?"

Wanneer we de grofweg twee jaren van zijn openbare leven niet kennen, de details ervan niet hebben doorleefd, dan betekent dit dat we de 'God die mens werd' niet kennen zoals Hij onder ons leefde. Sommigen beschouwen deze kennis als een extra element, boeiend maar niet wezenlijk voor ons. Hier hangt onze redding niet vanaf zeggen zij; zijn dood en opstanding zijn het wat ons redt, wij leven vandaag in de opgestane Heer.

Toch is het de Christus die op aarde geleefd heeft, die zit aan de rechterhand van de Vader – de opgestane Christus in wie we nu leven. Hoe dan ook, onze redding is niet alles wat van belang is in onze godsdienst, of het meest belangrijke. Deze fout maakte de ouderwetse Bijbelchristen: hijzelf was gered, de rest louter theologie. Zijn medechristenen dachten misschien dat God drie Personen was of slechts één, dat Christus God én mens was of alleen mens; dit alles kwam op de tweede plaats. De kern was dat we Christus als onze persoonlijke redder aanvaardden. Maar dit maakte 'onzelf' ongezond centraal, wat onchristelijk is. "En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige ware God en Hem die gij hebt gezonden, Jezus Christus" (Joh 17,3).

De kennis over Christus Jezus is essentieel, want wanneer we Hem niet kennen zoals Hij onder ons leefde, handelde, reageerde en leed, dan lopen we het gevaar Hem helemaal niet te kennen. We kunnen Hem immers niet aan de rechterhand van de Vader aanschouwen zoals we Hem in Palestina kunnen zien. Het gevolg is dat we zodoende alleen kunnen komen tot onze eigen geconstrueerde Christus, gemaakt naar onze verlangens of dromen, of tot iets dat Christus niet is maar slechts een schaduw en een naam. In beide gevallen heeft zijn licht ons niet bereikt – licht op Hemzelf, licht op wie God is.

Het soort onkunde dat ik hier bedoel, blokkeert veel licht op Gods wezen. De waarheid dat Christus God is zegt iets over Christus, maar dan ook over God. Kennis van God is zeker op zichzelf mogelijk – oneindig, almachtig, scheppend uit het niets, de schepping in stand houdend. Maar dit is geen persoonlijke kennis of ervaring. Om God op *onze* wijze te kennen, vanuit *onze* ervaringen en problemen, kunnen we naar Christus

kijken. Zodoende kunnen we God op een diepe manier kennen, die niet toegankelijk is voor de meest vrome heiden.

Wat we als eerste moeten doen is terugkeren naar de evangeliën, leren wat de Heilige Geest ons wil meedelen over de komst van God de Zoon onder ons, zijn babytijd en jongensjaren, zijn leringen, lijden en dood. Tenslotte zijn opstanding en hemelvaart. Er zullen woorden in voorkomen die ons vreemd voorkomen, maar de evangelisten schreven deze niet zomaar op en de Heilige Geest inspireerde hen niet zonder diepere reden. Onze manier van lezen moet eerlijk en gemotiveerd zijn, zodat onze kennis van zijn woorden en leven groeit en we toenemen in vertrouwd contact met Hem.

Nu begin ik met een proeve van een eerste schets. Hiervandaan heeft de geïnteresseerde lezer twee mogelijke wegen om de kennis van Christus te verdiepen. Beide zou hij moeten nemen.

Een mogelijke weg is het onderzoek naar de invloed van het Oude Testament op het Nieuwe – letterlijke citaten of parafasen, kiemen die tot ontwikkeling zijn gebracht, structuren in de relatie tussen mensen en God, herhaald op een nieuwe wijze. Enkele van deze heb ik genoemd, maar er zijn er in overvloed, honderden en allemaal zeer verhelderend. De alternatieve route is een theologische verdieping van de fundamenten en resultaten: wat kunnen we leren over God, de mensen en de Godmens? Wat zijn de leerstellige gevolgen van zijn doen en zijn leer?

Behulpzaam bij deze twee wegen is het onderzoek naar de vier evangeliën als boeken: manuscripten en hun data, auteurschap en de relaties onderling, vermoedens over het plan en de bedoeling van de schrijvers, de gebeurtenissen in de nieuwe Kerk die geleid hebben tot het opnemen van de boeken die we nu kennen (en het weglaten van andere), het denkklimaat en soort geschreven teksten in de eerste eeuw, religieuze bewegingen die de apostelen beïnvloed hebben en vice versa. Ik noem dit een 'hulp' maar had het ook een derde weg van onderzoek kunnen noemen. Voor sommigen die deze weg gaan is deze de belangrijkste.

Zelfs het begin van dit boek heeft een groei van ons leesvermogen nodig – inclusief het vermogen om verschillende zaken die gezegd zijn in verschillende evangeliën, of in hetzelfde evangelie, met elkaar in verband te brengen. Een totale concentratie van onze geest is nodig, wat bij moderne lezers een zeldzaamheid is. Bezie twee voorbeelden van een episode uit het leven van Onze Heer waar het licht voor iedereen opvalt – zijn drie uren op het kruis.

Lucas vertelt ons dat Christus tegen de berouw tonende misdadiger zei: “Vandaag nog zult gij met Mij zijn in het paradijs” (Lc 23,43). We menen wellicht dat de misdadiger die dag naar het paradijs is gegaan. Maar bij Johannes lezen we dat Christus na zijn opstanding tegen Maria Magdalena heeft gezegd: “Ik ben nog niet opgestegen naar mijn Vader” (Joh 20,17). Wat was dan het paradijs?

We weten allemaal tot onze verheugenis, dat Onze Heer tot Onze Moeder sprak: “Vrouw, zie daar uw zoon”, en tot Johannes: “Zie daar uw moeder” (Joh 19,26-27). Maar er is een zeer dramatisch element dat we wel moeten missen, totdat we ons herinneren uit de verslagen van de kruisiging bij Matteüs en Marcus, dat de eigen moeder van Johannes daar ook stond.

Niet alleen de evangeliën verhelderen elkaar, de hele Bijbel doet dat. Voor een voorbeeld van de rol van het Oude Testament: kijk nog eens naar een van de ‘zeven woorden’ van Onze Heer aan het kruis: “Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?” Het is een diep mysterieuze uitroep: grote spirituele meesters hebben hier diepzinnige – en verschillende – betekenissen in gevonden. Maar deze woorden die Onze Heer op dat moment van zeer grote pijn uitgesprak, zijn niet nieuw. Ze zijn een citaat en de openingswoorden van psalm 22. Daarom moeten we te weten komen wat deze woorden betekenen in de psalm. Dat leert ons tenslotte waarom de Joden die dit hoorden zo geschokt waren (meer dan om de woorden zelf). Lees de psalm wanneer dit niet geheel duidelijk is.

Naast de Bijbel zijn er veel andere zaken – vooral de algemene geschiedenis van het tijdperk en de religieuze atmosfeer van het moment – die een helder beeld geven van Onze Heer zoals Hij leefde.

Algemene geschiedenis: het is nodig te weten wat de Romeinen deden in Palestina, waarom de Samaritaanse vrouw zo verbaasd was dat een Jood tot haar sprak, wie Herodes de Grote was – het bloedbad van de onschuldigen (de kindermoord) is gemakkelijker te geloven wanneer we zijn ervaringen met geweld kennen.

Voor een goed begrip is de kennis van de *religieuze atmosfeer* onmisbaar. Neem een enkel voorbeeld. Onze Heer zei: “Het is niet wat in een mond gaat wat onheilig maakt maar wat eruit komt.” Dit is toch evident in de spirituele orde, zo menen we, waarom heeft Hij het dan gezegd? Totdat we beseffen dat in het Oude Testament er onderscheid wordt gemaakt tussen zuiver en onzuiver voedsel, en de schrijvers zover gingen in hun argumentatie dat ze bepaalden of het wel of geen zonde was om een ei te eten dat de hen op de sabbat gelegd had.

Een laatste opmerking. We lezen de evangeliën niet alsof wij de eersten zijn die dit doen en alles nog ontdekt moet worden. We onderzoeken geen ongerept gebied, ons afvragend wat we zullen ontdekken. Door zijn Kerk weten we dat Onze Heer Jezus Christus God is, de Tweede Persoon van de Triniteit, het Woord van de Vader, gelijk aan de Vader, eeuwig God. En verder weten we dat op een bepaald moment in de tijd het Woord een menselijke ziel en lichaam aannam, mens werd. Het is niet zo dat het Woord tijdelijk ophield God te zijn – dit is betekenisloos. Jezus, geboren uit Maria, was God en kon alles doen wat God kan doen, en was ook volledig mens. Hij was waarlijk God en waarlijk mens. Maar diegene in Hem die ‘Ik’ zei – of Hij nu sprak als oneindige God of als een in macht beperkte mens – was God de Zoon.

Met deze inzichten lezen we vervolgens de evangeliën. Om Christus Jezus te leren kennen – het enige doel van dit boek – is het niet voldoende om te mediteren over ‘goddelijkheid’ en ‘mens-zijn’ en deze daarna in één beeld op te nemen zonder beide ideeën te veel te vervormen. Het is niet moeilijk om de ene Persoon en de twee naturen in een schema te brengen en hieruit van alles af te leiden. Maar Christus onze Heer was geen schema. Om Hem louter zo te leren kennen doet denken aan de poging om alle kennis over de mens af te leiden van de klassieke definitie “De mens is een rationeel dier”, door dieper te duiken in de begrippen ‘rationeel’ en ‘dier’ en deze te combineren. Natuurlijk is de definitie het onderzoeken waard, maar we moeten ook de mens zelf bestuderen. Dan vinden we veel zaken waar de definitie geen rekening mee houdt – irrationaliteit bijvoorbeeld, de voortdurende onredelijkheid van het ‘rationele’ dier!

Wij hebben mensen ontmoet die hun leven wijden aan de studie van de theologie van de incarnatie, en de evangeliën bijna niet kennen. Wanneer zij dan episoden uit de evangeliën tegenkomen die niet passen in hun schema’s, zijn ze geneigd deze episoden te laten vallen – bijna alsof Onze Heer beter had moeten weten. De enige zekere manier om te weten wat een Godmens kan doen is de enige Godmens in actie te zien – niet *kon* een goddelijk persoon dit of dat doen in een menselijke natuur, maar wat *deed* Christus Jezus, wat zei Hij *feitelijk*? Als we dan terugkeren vanuit de evangeliën naar de dogmatiek dan straalt deze met een nieuwe rijkdom.

Toen de apostelen een man kozen om de gevallen Judas te vervangen (*Hnd* 1,21) formuleerden zij een essentiële eis: “Dus moet een van de mannen die tot ons gezelschap behoorden gedurende de tijd dat de Heer Jezus onder ons verkeerde, vanaf het doopsel van Johannes tot de dag, waarop Hij van ons werd weggenomen, met ons een getuige worden van

zijn verrijzenis" (*Hnd* 1,21-22). De kennis van het publieke optreden van Onze Heer was een wezenlijke voorwaarde om toen apostel te kunnen zijn. Dat is ook nu nog het geval. Mattias, bid voor ons.

F.J. Sheed